

त्यामुळे आज या विभागांना महाराष्ट्र शासनाचे अनुदानही मिळते. पण मुंबई पुणे विद्यापीठाने ह्या बाबतीत थोडा उशीर केला. पण गेल्या काही वर्षांतले या विद्यापीठांचे कार्य मात्र नजरेत भरण्याजोगे आहे. सुदैवाने दोन्ही ठिकाणी अनुक्रमे श्री वामन केंद्रे आणि डॉ.सतीश आळेकर यांचे नेतृत्व लाभले आहे. पण एवढ्या महत्त्वाच्या विद्यापीठातले हे दोन्ही विभाग मात्र विना अनुदानीत तत्वावर चालतात हे ऐकून कुणालाही आश्चर्य वाटेल. प्रयोगजीवी कलांचे अध्यापन विनाअनुदानीत पद्धतीने चालवणे हे किती कष्टाचे आहे हे आपण जाणतो. कदाचित विनाअनुदानीत तत्वावर नाट्यशास्त्र विभाग चालणारी ही विद्यापीठे जगातही अपवाद स्वरूप असू शकतील. किमानपक्षी या दोन्ही विभागांसाठी एखादे पॅकेज देता येईल कार्याचा सांस्कृतिक खात्याने अवश्य विचार करावा असे मला वाटते.

बॅकस्टेज आर्टिस्ट हा तर नाट्यव्यवहारातला जणू गावकुसाबाहेरचाच नागरिक असावा अशा त्याच्या कथा आहेत. वृद्ध कलावंतांच्या संदर्भातल्या आर्थिक मदतीच्या योजना अतिशय दिरंगाईच्या पद्धतीने हाताळल्या जातात. कादंबरीच्या क्षेत्रात युग गाजवणाऱ्या साहित्य संमेलनाच्या एका माजी अध्यक्षाने संबंधाच्या जोरावर या योजनेचा लाभ घेतला होता, हे मला माहीत आहे. तेव्हा या संदर्भात असे काही घडू नये म्हणून अर्थसहाय्य दिल्या जाणाऱ्या प्रकरणांचे आणि प्रलंबित प्रकरणांचेही स्वतंत्रपणे अवलोकन होईल अशी व्यवस्था केली जावी, असे सुचवावेसे वाटते.

नाट्य स्पर्धांचे गेल्या कित्येक वर्षांत बहुधा मूल्यांकन केले गेले नसावे. नाट्यस्पर्धांनी एकेकाळी व्यावसायिक रंगभूमीच्या अभिवृद्धीला फार मोठा हातभार लावला. पण आज असे घडते आहे असे ठामपणे म्हणता येते का ? येत्या काही वर्षांत राज्य नाट्यस्पर्धेच्या सुवर्णमहोत्सवाची सुरुवात होणार आहे. त्यामुळे या स्पर्धेचा आढावा घेता येईल अशी एखादी ज्येष्ठ रंगकर्मीची समिती निर्माण करावी. या समितीत स्पर्धेकडून व्यवसायाकडे यशस्वी वाटचाल करणारे रंगकर्मी, समीक्षक, आस्वादक आणि हौशी संस्थांचे प्रतिनिधी असावेत असे मला वाटते. या समितीने स्पर्धेच्या प्रेक्षकांच्याही प्रतिक्रिया लक्षात घ्याव्यात. एकूणच राज्य नाट्यस्पर्धेला नवी चालना मिळेल असे पाऊल महाराष्ट्र राज्याच्या सांस्कृतिक कार्य खात्याने उचलावे अशी मी विनंती करतो.

स्वातंत्र्य मिळून पन्नास वर्ष उलटली तरी काही बाबतीत आपले मानस बदलत नाही. बँका, विद्युत मंडळे, परिवहन खाते, विद्यापीठाचे युवक महोत्सव अशा कितीतरी ठिकाणी वेगळ्या नाट्यस्पर्धा आयोजित केल्या जातात. अशा वेळी मोठ्या शहरातून एखाद्या मान्यवर दिग्दर्शकाला अल्पसा मोबदला देऊन दिग्दर्शनासाठी बोलावले जाते. त्या ऐवजी या सर्वच खात्यात क्रीडा शिक्षकांचे पद असते तसे सांस्कृतिक उपक्रम राबवण्यासाठी एखादे पद का असू नये ? क्रिकेटमध्ये जाणाऱ्या